

BIDRAG TILL KÄNNEDOM OM  
DE SVENSKA LANDSMÅLEN OCK SVENSKT FOLKLIV IX.1

---

# FOLKMINNEN

## FRÅN KLÄCKEBÄRGA OCK DÖRBY

UPPTECKNADE AV



Hilda  
*Lundell*

&



Elise  
*Zetterqvist*



STOCKHOLM 1889—1936  
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER  
312259

Det är väl rätt naturligt, att grannsocknar till en stad som Kalmar icke just ha något i behåll av äldre folkvisor, ballader o. dyl. Det allra mästa av vad i det följande meddelas går tillbaka till jämförelsevis modernt skillingstryck. Vi ha antagit, att det likväl kunde ha ett ej ringa intresse att få en föreställning om det visförråd, som i folkmun varit gängse under mitten av 1800-talet i två sådana socknar som Dörby ock Kläckebergå, ock att det kan ha något intresse att se traditionen i upplösning. Visornas språkform ansluter sig (som vanligt i hela Sverige ock Finland) till riksspråket, ock uppteckningarna avse att återgiva riksspråk. För att i fråga om vissa vokaler ge en föreställning om huru ortens allmoges uttalar rikssvensk täxt vid läsning ock i sång, ha vi i tre visor (nr 1508, 1509, 1524, i korpus-täxten) dels överallt skrivit **e** ock **ä** efter uttalet, dels använt bokstaven **o** för att återgiva rspr. vokal i **bo**, **bonde** ock **o** för målets vokal i **sova**, **hoppas**, vilken utan vidare brukas även i rikssvensk täxt. Med **o** återge vi i samma visor det »öppna» eller »slutna» **o-å**-ljud, som i rspr. utan regel tecknas än **å**, än **o** (gå, hålla, sova, hoppas). De iakttagelser, vi i övrigt gjort rörande allmogens uttal av rikssvenskan (vid läsning ock i sång), äro alltför ofullständiga, för att vi skulle våga oss på något försök att återgiva dem i skriften.

Med petit äro tryckta rader eller ord, som förstöra meter eller strofbyggnad ock följaktligen ej höra till; dessa visor äro upptecknade ur minnet av personer, som ej sjungit dem. Inom [ ] ha införts kompletteringar efter andra tryckta varianter. Uppenbara skrivfel ha vi utan vidare rättat.

För litteraturhänvisningarna ha vi att tacka den utmärkte kännaren av folkvisor ock folkmusik, folkhögskoleläraren, fil. kand. N. Dencker i Sköldinge.

I Hårstorp ock på Lund funnos i behåll några skillingstryck, ur vilka mamma förmodligen lärt sig några visor. Efter sitt giftermål 1847 har hon väl knappast lärt sig några nya visor. För några av de visor, hon sjungit, känner Dencker icke skillingstryck av äldre årtal. Man kan under sådant förhållande knappast undgå en förmodan, att mamma haft till sitt förfogande äldre tryck, än de som kommit till vila i de stora biblioteken ock som Dencker registrerat.

Nu avslutade samling av uppteckningar om folklivet i Kläckeberga ock Dörby (N. Möre här. i Kalmar län) härstammar huvudsakligen från 1880-talet, men har även senare fortsatts. När syster Hilda (d. på Teneriffa 1893) ock jag började, hade vi lärt oss det nyss uppbyggda »landsmålsalfabetet» i dess allmänna drag. Efterhand skärptes emellertid örat dels för språkljudens finare skiftningar, dels för deras invärkan på varandra i ordskarven ock deras beroende av tonvikten. De senare tryckta täckterna äro därför i vissa avseenden noggrannare än de första — olikheter som dock ej torde minska täckternas värde i fråga om trohet mot målet. Detta är i de båda socknar, där vår mor framlevat hela sitt liv, alldeles lika. Det språk, som vi under hela vår uppväxt hört omkring oss ock själva dagligen talat, är de båda socknarnas mål, socknarna ha för övrigt tillsammans sedan gammalt utgjort ett pastorat. Man får gå till grannsocknarna, å ena sidan Förlösa, å andra sidan Ljungby för att höra några mycket små olikheter (pappa var ifrån Mossebo i Förlösa, ock vi hade släktingar i Vedby ock Kvilla, andra släktingar ha vi i Ölvingstorp av Ljungby socken, ock därifrån hade vi tre systrar som »pigor»).

Under tryckningens lopp ändrades riksspråkets stavsätt genom 1906 års bekanta kungörelse. Redan från början tillämpades vid överflyttningen till riksspråk vissa reformer — bl. a. t ock tt i st. f. dt samt vilken, jälpa o. s. v. utan h; fr. o. m. s. 425 äro f ock fv som tecken för v-ljud utbytt mot v.

Under tryckningen, som pågått ända sedan 1887, ha åtskilliga anteckningar gjorts, efter det att de avdelningar, som de skulle höra till, redan voro tryckta. Dessa anteckningar komma att publiceras under titeln »Efterskörd» tillsammans med ett utförligt register till alltsammans. Troligen kommer senare en levnadsteckning med titeln »Moster» på folkmål, som syster Hilda skrivit, att i tryck utgivas, sedan nästan alla de personer, som där äro med ock som kunde »tycka på» att komma i tryck, äro borta.

Det första stycket om »Namnskick» är skrivet av bror Johan.

# VISOR

## Visor där det händer något.

[Pär ock Kalle.]

1508

1. En visa vell jag sjönga,  
sem varkligen ä sann.  
Dän ä em tvänne unga,  
sem allri feck varann.  
Ty Kalle ä so jartlit kär  
uti Agusta, män hon är  
rent kär uti en annan,  
skogvaktarns fagre Pär.
2. Män Kalle huvud hängde,  
han sog se sorgsen ut;  
uppo rivalen blängde  
en gong i var menut.  
Han ber te Gud se mongen bön,  
att nämna<sup>1</sup> kasta sig i sjön,  
att sleppa undan falskhet  
ock fo sin tjänta lön.
3. En dag do kärlekskvalen  
har nott sin höjd, han gor  
att piska em revalen,  
män själv po huden for.  
Han var se vred uti sett sinn,  
po ögat vände ut o in,  
förbannade revalen,  
han bad för fleckan sin.
4. Hon var hans allt i drömmen,  
ock vaken likaso.  
En dag han geck te strömmen,  
sin död han tänkte po.  
Skogvaktarns Pär i skogen log,  
Kalles hemska plan där sog.  
Han tänkte hunnem rädda  
u strömmens hemska vog.

---

<sup>1</sup>) han ämnar?

5. Te stranden Kalle hastar,  
förtviylad nu han är.  
Han sig i vattnet kastar,  
män äfter kømmer Pär,  
ock Pär han skrek:  
»Nu är dät støpp,  
Øm du ej genast kømmer øpp,  
dät kømmer fron min bössa  
en kula i din krepp.»
6. Män Kalle rädd øm livet  
nu blev, han semmar emøt lann  
ock feck ett slag, var givet,  
när han kum upp po lann.  
O Pär ifrån den dagen  
blev Kalles bästa vän.  
Nu ä di gefta boda tvo  
ock lever löcklit mäd de smo.  
Män Kalle upp møt døden  
ej mera tänker po.
7. Min tur dät är nu även  
en slant av eder fo.  
Jag for nog draga veven,  
dä kan ja väl försto.  
Män klaga äj, mett positiv,  
dän sista tonen otergив,  
mäd en fördubblad stämman  
te tröst i mötgong bliv.

Manda Tranman?

Annan upteckning:

5. »Øm du ej genast kømmer øpp,  
jag skjuter mäd min bössa  
en kula i din krepp.»
6. Män Kalle rädd øm livet  
nu blev, han sam møt strand  
ock feck ett slag nu givet  
av Petters starka hand.

Ock Pär han sade: »Kalle, bliv  
en man ock självmörd övergив!  
Ock go ej bort fron värden  
ock däss glada liv!»

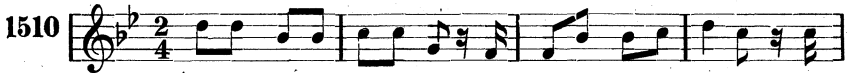
6. Kalle stod nedslagen,  
 män nöjd mäd liv igän,  
 ock Pär ifron dän dagen  
 blev Kalles bästa vän.  
 Nu är di gifta bägge tvo  
 ock leva lycklit mäd de smö,  
 män Kalle uppo döden  
 äj mera tänker po.

Manda Tranman?

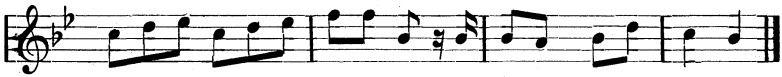
[Jungfrun ock Näcken.]

1. Skön jungfrun hon vandra vid sjöastrann, 1509  
 hon leker i vog mäd sin vita hann;  
 hon ställer po marken sett fagra skor in:  
 »Mig lyster att tvaga mett vita lin»,  
 män lyss, hur dät spelar i löven.
2. Ack näcken dän falske han gungar po vog,  
 han välver so lestit en plan i hog;  
 han knäpper po strängen en ljuvli drill,  
 dän jungfrun se gärna han dora vell,  
 män hon blott po kärasten tänker.
3. Klart ljuder en tön ifron harpans sträng,  
 dän dallrar i skog, ock dän klingar po äng,  
 ock foglarne töstna i skogens sval,  
 ock djuren di skynda fron lund ock dal  
 att lyss, hur dät spelar i löven.
4. Män jungfrun vid stranden hon tvor sett lin,  
 se snövit som dät är dän lellas sinn.  
 Hon hör icke näcken, när harpan sler,  
 ty söderut, söderut tanken gor,  
 ock hon blott po kärasten tänker.
5. Män näcken han höjer sin röst tell song,  
 i vogen dät glimmar som pärlor mong.  
 Po stranden där öppna sig bärgets sal,  
 ock trollen si[g] samla i tusen tal  
 att lyss, hur dä spelar i löven.
6. Män jungfrun därav äj i tankan störs,  
 äj songen tell [hänne] av vinden förs.  
 Ett kärleksfullt jarta, en trofast hog  
 äj näcken kan dora mäd song po vog,  
 ock hon blott po kärasten tänker.

För av S. Sködelevant (LUB) ?  
Sköna Emma.



Skö-na Emma tröstlös låg, o-dräglig var dess smärta, när



hon sig ö - ver gi-ven såg av den hon skänkt sitt jär-ta.

Talrika skill., de äldsta från 1800.

Täxten finns i ett skillingstryck: »Twenne wackra kärleks-wisor, Den första: Den sköna Emma tröstlöst låg etc. Den Andra: När Wärens windar susar etc. Begge kunna sjungas under sina egna behageliga Melodier. Carlskrona 1818, Tryckt i Kongl. Amiralitets-Boktryckeriet» 4 bl. 8:o Inhäftad i omslag, varpå finnas anteckningar med Jonas Olsson d. ä:s handstil.

[Flickan som trampade på brödet.]

1511

Såve 128

1. Med sorgsen ton jag sjonga vill om ett förfärligt under.  
Du, som det hör, märk noga till ock mins det alla stunder!  
I Seban(?) by vid Fema<sup>1</sup> strand,  
i Pommeran vid det tyska land  
skall saken warda händer.
2. En fattig bonde bodde där,  
ock barn han hade många,  
som gjorde honom stort besvär,  
om bröd han nödgas gånga.  
Men älsta dottren av sin far  
samt mor ock syskon avsked tar,  
hon ger sig bort att tjäna.
3. Densamma tjände icke sig (nog?)<sup>2</sup>  
sen hon sig själv fick råda.  
Hon rusade oförsiktig  
i kropps ock själavåda,  
ty all sin lön, hon kunde få,  
till prakt ock ståt den skulle gå  
ock till högfärdig levnad.

<sup>1</sup>) I andra var. Pene

<sup>2</sup>) Bond.: Dock kunde hon ej styra sig



4. Husbonden sade: »Piga kär,  
låt sådant högmod falla!  
Betänk, av vad för folk du är,  
vad kan man dig väl kalla?  
Blir något övrigt av din lön,  
så giv din far, det är min bön,  
han tigger ju sin föda.»
5. Hon svarte: »Jag är ung ock skön,  
ock granna kläder felar.  
Vad vill förslå min lilla lön,  
om jag med far min delar?  
Som andra bör jag klädder gå,  
ej någon tar jag net ifrån,  
men själver det förtjänar.»
6. En tid därefter hände sig,  
att gamle fadren dödde,  
ock modren, som så ynkelig  
på käpp ock krycka stödde,  
bad dottren, som var tämligen rik,  
till graven jätta fadrens lik,  
som barnslig lit befaller.  
Begrav de döda, hur ni vill,  
men jag mitt mynt ej skingrar.<sup>1</sup>
7. Hon svarte då:  
»Jag bör på nästa marknadsdag  
mig nya kläder köpa.  
Ej gagnar mig, att jag  
därav till låns skall löpa.<sup>2</sup>
- Hur jag går klädder, var man ser,  
stor sak, vad grav man gubben ger,  
ej någon därom sköter.»
8. Till fadder pigan bjuden blev,  
hon sig därför väl pryder,  
gav Gud ock dygden skiljobrev  
ock högfärdsanden lydde.  
Hännes fru gav henne tvänne bröd  
att ge sin mor, som led stor nöd  
ock sådan hjälp behövde.
9. När hon ett stycke hade gått  
ock harmsligt bröden burit,  
[sin frus barmhärtighet försmått]

<sup>1</sup>) De med petit tryckta raderna tillhöra en i övrigt uteglömd strof.

<sup>2</sup>) Bond.: därtill om lån skall löpa.

på modren häftigt svurit,  
kom hon, där vägen oren var;  
märk, vad för medel hon nu tar  
att röda skoden spara!

10. Där fans ej sten, där fans ej spång,  
på vilken hon kund kliva.  
Gå kring blev vägen allt för lång,  
ej vill hon smutsig bliva,  
ty lägger hon då bröden så,  
att hon på dem kunde torrskodd gå.  
Men hämden redan stärktes.<sup>1</sup>
11. Hännes fötter fastnar genast kvar,  
när hon på brödet träder.  
På benen hon förgäves drar,  
hon bannar, svär ock träter.  
Ty som en stor ock jordfast sten  
orörliga var hännes ben  
i marken nederfästade.
12. Allt folk till kyrkan skulle gå,  
så sällsam syn de undra på  
ock för varann förkunna. [Fragm.]
13. Vid slutad gusstjänst folket gick  
att detta under skåda. [Fragm.]
14. De fromma råder hänne till  
att allvar bättring göra,  
bekänna synden, ty då vill  
Gud arme syndaren höra.  
Hon ropte då: »Jag, usla barn,  
har brutit mot Guds vilja,  
bortlockat<sup>2</sup> både mor ock far,
15. vad prästen sagt föraktat  
ock allt ont eftertraktat. [Fragm.]
16. I människor, som detta ser,  
låt detta eder röra!» [Fragm.]
17. Hon knäppte sina händer hop,  
ock föll så neder i en grop,  
som hänne strax betäckte. [Fragm.]

<sup>1</sup>) Andra: men hämden resan stäckte.

<sup>2</sup>) Bond.: bedrövat.

Flera skill. »i år» (20 str.), Jönköping 1809, Gävle 1812. I vistr. användes som melodihänvisning »Ack HERRE straffa icke mig»; Gotl. saml. II 138, Wiede 144, Bond. 59 ock 101, Landtm. s. 32 (även i Fatab. 1906), Forssl. II 8 nr 16, Fredin 34; Nyl. 448. Dessa var. ha andra mel.

### Olle Varling.

1512

1. Ol - le Var - ling han tjän - te på ung - e kungens gård för  
 pänningar ock välgjorda kläder. Så litet som han åt, ock  
 ju mindre han drack, han sörj - de sin jär - te - li - ga kä - ra.

2. Olle Varling han gångar sig i kungasalen in,  
 sin tjänst gjorde han, som sig borde.  
 Han både<sup>1</sup> sin konung om lov att resa hem  
 ock resa till den rosendelunden.
3. »Ock hör du, Olle Varling, vad jag dig säga vill:  
 vad har du åt den rosenlund att göra?  
 Dig fattas intet nöje, dig fattas intet ro,  
 dig fattas varken kläder eller föda.» —
4. »Mig fattas intet nöje, mig fattas intet ro,  
 mig fattas varken kläder eller föda,  
 men jag har fått en tidning allt uppå denna dag,  
 som säger, att min käresta är döder.» —
5. »Ja välj dig en annan i hela mitt hov,  
 ja välj dig den yppersta grevinna!» —  
 »Dän yppersta grevinna den passar intet mig,  
 dän vill jag avslut<sup>2</sup> intet hava.
6. Nej hållre vill jag resa till rosendelund  
 att följa min käresta till graven.  
 Nej hållre vill jag resa till den rosendelund  
 att följa min käresta till graven.» —

<sup>1</sup>) Arw.: beder

<sup>2</sup>) ← absolut

7. »Ja hästen ock gullsadeln den vill jag giva dig,  
ja gångaren den bäste utav alla.  
Ock sedan så vill jag bå din kropp ock din själ  
I Härrans Guds händer befalla.»
8. Olle Varling han sadlar upp sin gångare grå  
ock rider till den rosendelunden.  
Han rider sig långt fortare, än foglarne de flög,  
han rider under nordiska fjällen.
9. Ock när som han kommer till den rosendelund,  
där binder han sin häst vid en stolpe,  
sen gångar han sig upp för den höga fastetrapp,  
där fröknar ock mamseller sutto o gråto.
10. Olle Varling han gångar sig i sorgesalen in,  
han vrider sina händer ock gråter.  
Ock vad ett<sup>1</sup> enda sandkorn, som på det golvet låg,  
det vattnade han med sina tårar.
11. Dän gamla fru stygga hon sade till mig:  
»Kan du inte finna hannes like?» —  
»Nej varken det varet, ej håller det blir  
så vacker i sju konungarike.»
12. Olle Varling han sätter sig vid vita silverbord,  
liksom ville han där sitta o sova.  
Han gjorde det ej, ock han ville det ej,  
han ville sin Härre Gud lova.
13. Sen lade de dem båda uppå en silverbår,  
av silver, av guld ock av marmor.  
Där sova de sött till den stora dommedag,  
där sova de uppå varsannars armar.

Arw. II 76 Olar Adelin, Wiede 49, Öberg 18. Jfr CGyll. 3,  
Bond. 52, Nyl. 39. Se vidare Norl. Folkl. s. 184—186.

[Rik ock fattig.]

Mel. Olle Varlings.

1513 1. Där gingo två flickor åt rosendelund  
att plocka de rosorna röda.

*Såms 57* Den ena hon var av järtat så glad,  
den andra var så sorgsen ock bedrövad.

1) *vadät* 'varje'

2. Den rika hon sade till den fattiga så:  
»Varför är du så sorgsen ock bedrövad?  
Antingen har du mistat din far eller mor,  
eller häver du förlorat din ära?» —
3. »Ock inte har jag mistat min fader eller mor,  
ej håller jag förlorat min ära.  
Men mera sörjer jag den fagre ungersvän,  
som vi båda hålla så kära.» —
4. »Vad har du för du sörjer den fagre ungersvän,  
som vi båda hålla så kära?  
För nog tar han mig, som rikedomar har,  
ock låter den som fattig är bortfara.»
5. Ock ungersvän han stode ett stycke därifrån  
ock hörde, vad de flickorna de talte.  
Han tittade upp i höga himmelen:  
»Ack Härre, vilken av dem skall jag taga?»
6. Ock ungersvän han gångar sig så sakteligen fram  
ock räcker den fattiga handen:  
»Ock du skall bliva min, ock jag skall bliva din,  
så länge Gud unnar oss att leva.» —
7. »Du ungersvän, du ungersvän, vad tager du dig till,  
som räcker den fattiga handen,  
ock intet tog mig, som rikedomar har,  
ock låter den, som fattig är, bortfara?» —
8. »För om jag nu tar den, som rikedomar har,  
ock låter den, som fattig är, bortfara,  
så går hon där ock sörjer i alla sina dar  
ock faller så modiga tårar.»
9. Ja rikedom det är ett lån utav Gud,  
men fattigdom det är en belöning.  
Den rikedomar har, kan fattiger bli,  
den fattige kan ock bliva riker.

— H.

Skill. Lund 1835 (11 str.), Kalm. 1852, 1864 (10 str.); Nicol. s. 123 o. musikbil. 1, Gotl. saml. IV 57, Julb. 47, Frykholm Ög. 11, Filikr. h. 8 nr XV ock h. 9 nr VII, Öberg 34, Bohlin 6, Olsson 3, Bond. 166, Axelson Västerdal. s. 180, NAsLåt. Dal. I 229 ock II 533. Forssl. II bd 3 nr 62 ock II 6 nr 32, Fredin 2; Nyl. 42; — Krist. Visfolkem. s. 296 o. 308, Krist. Hundr. Folkev. s. 347, Tverm. Thyreg. 19. — En uppt. av Drake på dalvisans mel. i KB. Vs. 126. Var. ha andra mel.

Såve 16 u. m

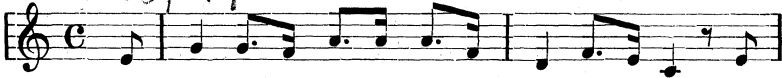
Wiede 229 (2 st.)

Am 285, 374

[Jungfru ock rackare.]

Fmln 43

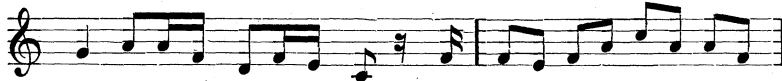
1514



1. Det bod-de en jung fru uti ny-bygg-da land, hon



ha - - de så mång - en ja fri - - a - re-man. Hå-



åh-hå—u-ti nybyggda land, hon ha - de så mång-en ja



fri - - a - re-man.

2. Till hånne fria härrar, till hånne fria präst,  
men ingen, som var värdig att få sova hånne näst.  
Hå-åh-hå — både härrar ock präst o. s. v.
3. Så klädde de en rackare i sadel ock häst,  
att han skulle fara till jungfrun på frest,  
Hå-åh-hå — i sadel ock häst o. s. v.
4. Ock när som han kommer till jungfruns gård,  
där ståndar sköna jungfrun ock kammar opp sitt hår.  
Hå-åh-hå — till jungfruns gård o. s. v.
5. »Vi stånder sköna jungfrun ock gören sig så grann?  
Jag ären nu hitfaren på att bliva hånnes man.  
Hå-åh-hå — gören sig så grann o. s. v.
6. Hemma haver jag ett slott utav bly,  
behagas sköna jungfrun spasera däruti?  
Hå-åh-hå — ett slott utav bly o. s. v.
7. Ock hemma haver jag ett jordagods  
ock tolv mina pigor, som duka mitt bord.  
Hå-åh-hå — ett jordagods o. s. v.
8. Ock hemma haver jag både åker ock äng  
ock tolv mina pigor, som bädda min säng.  
Hå-åh-hå — både åker ock äng o. s. v.

9. Ock hemma haver jag min jorda hjord(?)  
med åttahundra får ock fyrahundra kor.  
Hå-åh-hå — min jorda hjord o. s. v.
10. Ock hemma haver jag mina säxtan par häst.  
Behagas sköna jungfru att rida på den bäst?»  
Hå-åh-hå — mina säxtan par häst o. s. v.
11. Hon bjudade den rackaren i kammaren så fin:  
»Ock varen nu så goder ock dricken mjöd ock vin!»  
Hå-åh-hå — i kammaren så fin o. s. v.
12. Ock jungfrun hon plockar sina byltor ihop,  
hon skulle med den rackaren nu fara sin kos.  
Hå-åh-hå — sina byltor ihop o. s. v.
13. Ock när de hade rest en sju mila rundt<sup>1</sup>,  
det lyster sköna jungfrun att vila en stund.  
Hå-åh-hå — en sju mila runt<sup>1</sup> o. s. v.
14. »Var haver du nu ditt slott utav bly?  
Du lovade mig få spasera däruti.» —  
Hå-åh-hå — ett slott utav bly o. s. v.
15. »Aldrig har jag ägt något slott utav bly,  
ock aldrig har jag slitet någon ärlig skjorta ny.» —  
Hå-åh-hå — slott utav bly o. s. v.
16. »Var haver du nu ditt jordagods  
ock tolv dina pigor, som duka ditt bord?» —  
Hå-åh-hå — ditt jordagods o. s. v.
17. »Aldrig har jag ägt något jordagods,  
ock aldrig har jag ätet vid ärlig mans bord.» —  
Hå-åh-hå — något jordagods o. s. v.
18. »Var haver du nu din åker ock äng  
ock tolv dina pigor, som bädda din säng?» —  
Hå-åh-hå — din åker ock äng o. s. v.
19. »Ock aldrig har jag ägt någon åker ock äng,  
ock aldrig har jag sovet i ärlig mans säng.» —  
Hå-åh-hå — någon åker eller äng o. s. v.
20. »Var haver du nu din jorda hjord  
med åtta hundra får ock fyrahundra kor?» —  
Hå-åh-hå — din jorda hjord o. s. v.

---

<sup>1</sup>) rund eller runt?

21. »Ock aldrig har jag ägt någon jorda hjord  
med åttahundra får ock fyrahundra kor.» —  
Hå-åh-hå — någon jorda hjord o. s. v.
22. »Var haver du nu dina säxtan par häst?  
Du lovade mig att få rida på den bäst.» —  
Hå-åh-hå — dina säxtan par häst o. s. v.
23. »Ock aldrig har jag ägt några säxtan par häst,  
men väl har jag krängt etthundra säxtisäx.» —  
Hå-åh-hå — några säxtan par häst o. s. v.
24. »Åh tvy däj vare, din otäcke hund,  
för vaden<sup>1</sup> gång jag kysst din mun!» —  
Hå-åh-hå — din lee hund o. s. v.
25. Så lyftade jungfrun på kjortelen sin:  
»Se här skall du få skåda mig i bakstussen min.»  
Hå-åh-hå — på kjortelen sin o. s. v.
26. Så lyftade den rackaren på hatten sin:  
»Se här skall du få skåda mig i skarvknoppen min.»  
Hå-åh-hå — på hatten sin:  
»Se här skall du få skåda mig i skarvknoppen min.»
- Bond. 285, 374; Nyl. 44 (andra mel.).

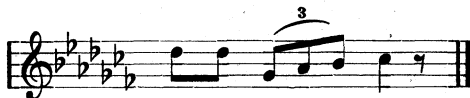
## [Jägare ock flicka.]



1. En jä-ga-regick sig att ja-ga, en jä-ga-re gick sig att



ja - - ga allt åt en lund så grön, ja ja, allt



åt en lund så grön.

2. Där möter han en flicka,  
en flicka, som var skön, jaja.
3. »Varthän, varthän, sköna flicka?  
Varthän, du stolta mö, jaja?» —

<sup>1</sup>) vaden 'varje'



4. »Jo jag skall gå hem till min fader,  
som bor i lunden grön, jaja.» —
5. »Vad skall du hos din fader,  
som bor i lunden grön, jaja?» —
6. »Där skall jag blommor plocka  
ock binda kransar av, jaja.» —
7. »Vad skall du med de kransar?» —  
»Jo dom skall vännen ha, jaja.»
8. Ja dem skall en sjöman ju hava,  
som far på böljan blå, jaja.» —
9. ∴ Skall en sjöman då äga ditt jårta ∴;  
så svik då honom ej, nej, nej,  
så svik då honom ej!»

Skill. Västervik 1842 (12 str.), Norrköp. 1844, Kalm. 1852 (12 str.); Wiede 74, Filikr. 8 V, CGyll. 29, Bond. 105, 209, 289, Olsson 4, Götl. 33, Strand 31, Fredin 14; — Lindem. 136, Krist. Vis. i folkem. s. 257 ock 311. De flästa var. ha andra mel.

[Bortfaren vän.]

1. Vid fämton års ålder då fick jag mig en vän. 1516  
Den vännen så han älskade mig, jag älskade honom igän.
2. Två månar var han borta, ock breven de var sju.  
Min fader ock min moder de visste det ej nu.
3. Jag satt en dag i min kammare ock spelade klavér,  
då kom en härre ridande, han red i full karrier.
4. Han lyftade på hatten ock hälsade på mig.  
Han sa: »Adjö, lilla vännen min, sista gången ser du mig.»
5. Sen drog han opp en dolk ock stack den i sitt eget bröst.  
Han ropte: »Arma flicka, förlorad är din tröst.»
6. Hon ilar till sin fader, hon ropte: »Kom ock se,  
att nedanföör min kammardöör det onda månde ske.»
7. Uti hans vänstra ficka ett brev hon hittar på,  
där stod hans namn upptecknat ock mycket mer ändå.
8. En kista utav bräder, en svepning utav tyll  
ock fötter utav marmorsten ock kronor utav guld.

9. »Lägg mig i vännens kista, lägg mig uti hans grav,  
så få vi vila nöjda allt intill dommedag.
10. Adjö adjö, min fader! Adjö adjö, min mor!  
Sörj icke enda barnet, ni har på denna jord!»

1517

Säve



1. Ock jungfrun hon gångar på det hög-est - a bärg att be -



skå-da det djup-est-a hav. Då fick hon där se ett full-



gångande skepp, som fullt av gre-var var. 2. Den all-ra yng-ste



greven, som uppå skep-pet var, han tro-lo-va-de sig med



jung-frun, så ung-er som han var.

3. Ungersvän han drager upp de gullringar fäm  
ock sätter på jungfruns hand:  
»Tag dem, tag dem, min lilla vän,  
det är vårt kärleksband!» —
4. »Vad skall jag för mor min säga,  
när som jag kommer hem?» —  
»Säg så, säg så, min lilla vän,  
du hitt' dem i grön äng.» —
5. »För mor min till att ljuga  
det går slätt intet an.  
Näj bättre är tala sanningen,  
det är vårt kärleksband.»

6. Ock ungersvän han bad allra kärestan sin,  
han bad allra kärestan sin,  
att han skulle litet få bortresa,  
men komma snart igän.
7. När ungersvän var bortrester,  
fick hon en annan vän,  
∴: dän hon tillförne älskade ∴:  
ock älskade honom än.
8. När tre år var förlidena,  
kom ungersvän igän.  
Så hälsade han på fadren sin,  
så hälsade han på modren sin:  
»Hur mår allra kärestan min?» —
9. »Min son har varet borta för länge,  
i dag står din käresta brud.  
Var du skall få någon annan vän,  
det vet allena Gud.»
10. Ock ungersvän han gånger sig i kammaren in  
ock kammar ock krusar sitt hår.  
Sen sadlar han upp sin gångare grå  
ock rider till bröllopgård.
11. Ock ungersvän han gånger sig i brudesalen in,  
tar bruden i snövita hand.  
Ock ungersvän tar bruden i snövita hand  
ock dansade golvet omkring.  
∴: Så sakta som de dansade, ∴:  
så bleknade hon på kind.
- Melodien till de två första raderna i  
värserna sjunges i denna värs två gånger.
12. »Varför är du så bleker, som förr har varet så röd?»  
»Jag må väl vara bleker ock inte något röd.  
Någon annan vän har fått lockat mig  
ock sagt, att du var död.»
13. Ock ungersvän han gånger i kammaren in,  
slår dörren i lås om sig.  
Där sätter han sig på förgyllande stol,  
ock skriver ett skiljobrev.
14. När brevet var fullskrivet  
ock timman var förbi,  
då drog han upp sitt blanka svärd  
ock stack det i sitt liv.

15. När blodet börjar rinna  
som strida strömmar små,  
då gläntade han på kammardörr:  
»Kom, lilla vän, se på!
16. Kom, skåda, flickor alla,  
hur ynkeligt det är  
att tala med falska tungor  
ock ha två vänner kär!
17. Adjö, min söta ängel,  
ock min utvalda vän!  
Vi få väl en gång mötas åt  
hos Gud i himmelen.
18. Ja, i himmelen, i himmelen,  
i himmelens trånga port,  
där får du själver svara  
ock se, hur illa du har gjort.»

Skill. Uppsala 1831, Stockh. 1850 (18 str.); GAfz. 25: 2, Gotl. saml. II 165, Dyb. Runa 1842 Folkv. 3, Wiede 14, Frykh. Värml. 7, Filikr. 5 VII, Öberg 29, Bohlin 3, CGyll. 7 ock 17, Bond.. 197 (jfr även 100), NAsLät.Dal. III 1057 o. Jämtl. I 278, Forssl. I 9 nr 37, II 6 nr 31, II 10 nr 48—49, Sk. folkm. 1926 s. 85, Fredin 15; — Lindem. 114, Krist. Vis. i folkem. s. 238, ErkBöhme I 89—90, Van Duyse I 21. Dessa var. ha andra mel.

*Såve 161.* Fru Signild.



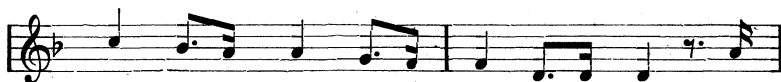
*Såve 161* 1. Den from-ma fru Sig-nild på sote-säng-en låg, dess



avsked härr Esbjörn så smärtefullt sår-ar. Hon sade: »Låt sorgen ej



nederslå din håg, mig plåga långt mera än död-en din-a tår-ar. Jag



önsk - ar, att Gud snart en mak - a dig ger, att



.,: du må bli glad-er ock ej sak - na mig mer.» :.,: Att

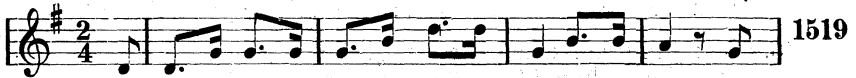
2. »Ack, Signild, om nånsin vi glömma vårt band,  
då glömmet oss Gud ock den hämnarn i höjden.»  
Hon roppte, hon räckte sin vissnade hand  
ock fortfor i kärlek ock dödsens stämma:  
»Jo gärna, min man, må du glömma mig så,  
.:: om hon har dig kär ock vill älska de små.» :.:
3. Fäm gråtande döttrar vid sängen stodo ner,  
tungt föllo de tårar på moderligt jårta,  
ock sonen den spåda långt blödande ser,  
så spåd ock så spetel så ynkeligen smårtar.  
Ock när sina systrar han gråtande ser,  
så menlöst han smekte, de gråta dess mer.
4. Fru Signild blev döder ock jordad ock glömd,  
snart älskade Esbjörn Gullborg den rika.  
I rikhet ock skönhet, i snällhet hon var  
i spel ock i dans hon för ingen gav vika.  
Hon levde var dag uti nöjen ock sus,  
hon sörjde så litet för barnen ock sitt hus.
5. De hundar de tjuta så runt omkring vårt slott,  
ock lamporna de brinna så bleka uti lågan.  
Vi snyta ljusen, de slockna så brått,  
hårr Esbjörn ock Gullborg går illa uti hågen.  
Vid midnattens timma flög dörrarne opp,  
det susar som vindar i ekarnes topp.
6. Vid halvslocknad eld stod Helena upp,  
hon kvavde uti skötet att söva sin broder.  
Hon vyssade, hon lullade, hon gråt, ock hon bad,  
att snart skull få följa sin vilande moder,  
ock just i den stunden så hissar hånnes blod,  
en vålnad i likdråkt för hånne där stod:

7. »God afton, min dotter! Vi sitter du här?  
Hur må mina små? Hur må syskonen dina?» —  
»O nämn mig ej dotter, av vem som jag är,  
män låt mig i fred få ropa sorgefult till Eder.  
Som blomstret min moder var vit ock var röd,  
ej vissnad ock bleknader liksom en död.» —
8. »Ja i graven där bleknar de kinder, som var röd,  
från graven jag kom, ock din gråt jag där hörde.  
Jag reste mina multnade lemmar med en hast,  
ock murarne de remnade, ock marmorna brast.»  
Helena hon kände sin moder igän:  
»Min dotter, min dotter, vi kveker du än?»
9. Den spåde han kände sin moder igän,  
med utsträckta armar han skuggan vill närma.  
Tungt suckade Signild: »Ack tomt är mitt bröst,  
min arm utan styrka, min famn utan värme.»  
Sen slöto de barnet i moderlig famn,  
dess fämntag det var liksom vårvinden fläktrar.
10. Till styvmodern skred hannes vredgade hamn:  
»O Gullborg, se barnet i armod försmäktar!  
Men hade du fött dem ock buret dem som jag,  
så har du ej så sorglöst lemnat dem var dag.  
Se till den spåde, hur valnad han är!  
Vi sitter hon med honom vid eldstaden här?»
11. De dynor dem vila dina tjänstepigor på,  
som jag efter mig till de spåde har lemnat.  
De fryser, de svälter, de ligger på strå,  
ock hårdsinta tjänstepigor över dem råda.  
Det gör, att jag ur mitt vilorum går.  
O Gullborg, o Gullborg, din räkenskap blir svår.»
12. Hastigt gol hanen, ock Signild försvann,  
det var liksom morgonrodnas töcken för solen försvinner.  
Men uti det landet det knappast bebor  
.:, så älskande maka så kärleksfull mor. :,: —

Skill. Falun 1795 (13 str.), Göteb. o. Vänersb. 1819 (12 str.),  
Lund 1843. De angiva, att visan sjöngs på »sin egen melodi». Wiede  
228 har 4 uppt. med olika mel.

## Hamburger-visan.

Såve 87



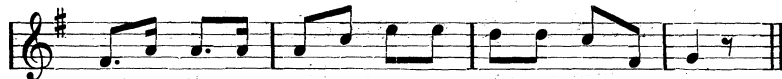
1. Det bod - de en köp - man vid Ham-burger bro, han



ha - - de en dot-ter, hon var re - de - lig ock god. Så



kom-mer där en sjö - man ock seg-la - de där fram, han



sa - de: »Ack, skön jung-fru, vill hon ha - va mig till man?»

2. En sjöman har jag älskat, en sjöman vill jag ha,  
en sjöman vill jag älska, till dess jag läggs i grav.» —  
»Den sjöman, som du älskat, den skall du aldrig ha,  
för när han till dig kommer, skall jag livet av an ta.»
3. Så sent om en afton, när den sköne sjöman kom,  
han knackar uppå dörren, ock intet ont visst om:  
»Ack hör hon, sköna jungfru, stätt upp ock släpp mig in!  
Du vet väl, att jag är allra kärestan din.»
4. Jungfrun springer upp, trycker läsen ifrån,  
det gjorde hon blott för allra kärestan ändå.  
Han tar na i sin famn, ock han klappar henne så,  
att alla hennes sorger i glädje mände gå.
5. »Ack hören han, min lille, ack hören han, min vän,  
för akta dig väl, då du går ifrån mig!  
Min fader han har blivit så vred på mig ock dig,  
jag tror, att han alldeles vill förgöra dig.» —
6. »Ack hören hon, min lilla, ack hören du, min vän:  
för akta dig själv, när jag går ifrån dig!  
För jag skall gå till redden ock laga skeppet till,  
att du ock jag får segla, när som det bliver vind.»

7. Om morgon klockan fyra, när den sjöman skulle gå ock jungfruens far själv bakom dörren månde stå, då drog han upp sin värja ock stack i sjömans liv. Hon gråter, ock hon sörjer: »Nu mister jag min tröst!»
8. Ock jungfrun drack ur ett glas vin med förgift, det gjorde hon blott för allra kärestan hon mist: »Ock lägg mig i hans kista, ock sätt mig i hans grav, så vila vi tillsammans till den stora dommedag.» —
9. »Ack hören i, föräldrar, som mången som här är: Ni neken edra barn aldrig ta den de har kär! Det får jag själv begråta uppå min ålderdom, jag nekade min dotter att ta en sjöman ung.»

Skill. Västervik 1843 (7 str.); — Gotl. saml. II 87, Filikr. 5 XIII, CGyll. 25, Ländtm. s. 57, Fatab. 1906 s. 157, NASLåt. Jämtl. I 352, Sk.folkm. 1926, s. 83, Fredin 12. Jfr Nyl. 171.

#### En ny ock vacker sjömansvisa om Axel ock Maria. A.

- Hand 74  
(17 Aug 1912)  
Sanc 1912*
- 1520**
1. »Goddag, min sköna flicka, vad har du i ditt sinn? Varför är du bedrövad, har du mist vännen din? Lägg bort de sorgsna tanker, jag vill trolova dig, om du vill bli min trogna vän, om du vill lyda mig.» —
  2. »Hav tack, min gunstig härre, jag har en vän så kär, på honom vill jag vänta ännu i sju år till. Han kommer en gång åter, om han är mera till, han kommer en gång åter, om han är mera till.» —
  3. »På honom till att vänta det lönar icke sig, för han är redan döder, skall jag försäkra dig. Ja, han är redan döder ock lagder uppå bår, han vilar på sjöbotten ibland de böljor blå.» —
  4. »Ja, är han redan döder, som du försäkrar mig, då vill jag därpå svärja, jag aldrig gifter mig. För om han skulle komma ifrån sin resa än, då vore jag förlorad, som är hans enda vän.»
  5. Sen tog han av sig handsken utav sin hand så vit: »Se här är den guldringen, som jag fick utav dig.» När hon den fick att skåda, blev hon så järtligt glad, den lilla sköna flickan föll ner ock svimmar av.
  6. Då tog han henne i famnen så vänligen till sig: »Kom, älskade Maria, en kyss skall väcka dig.» Hon vaknar ur sin svimning, där blev stor glädje av, mång tusen tusen kyssar de sen varandra gav.



7. Ja hör ni, flickor alla, så skall ni ställa er emot en trägen sjöman, som vill trolova er. För när han igänkommer ifrån sin resa lång, ert bröllop då skall firas med dans, musik ock sång.

Avskrivet efter ett funnet löst blad ur ett skillingstryck.

CGyll. 22, Bond. 257 (u. m.). Senare tryck Malmö 1908.

### Axel ock Maria. B.

1. »Si god dag, min täcka flicka! Vad har du i ditt sinn? 1521  
Varför är du så ledsen? Vill du ej bliva min?» —
2. »Nej tack, min gunstig härre, det passar inte mig,  
ty jag vill tjäna piga, det vill jag visserlig.» —
3. »Ack nej, min järtans kära, det passar inte dig,  
ty du skall hava pigor, som tjäna skola dig.» —
4. »Nej tack, min gunstig härre, jag har en vän så kär,  
på honom har jag väntat uti sju år så lång.» —
5. »Ack du, min järtans kära, det blir sju långa år,  
ty han är redan döder ock lagder uppå bår.» —
6. »Ja är han redan döder, min allra käraste,  
då kan jag därpå svära, jag ingen tar till man.» —
7. »Hav tack, min kära flicka, för du uppriktig är!  
Nu kan jag vara försäkrad, att du mig håller kär.»
8. Då tog han av sig handsken utav sin hand så fin:  
»Se här är den guldringen, som vittnar mellan mig ock dig.»
9. När som den täcka flickan fick denna ringen se,  
blev hon så järtans glader, föll ned ock dånade.
10. »Varföre skall du dåna, min sockersöta vän?  
Nu är ju dagen kommen, då vi få ses igän!»

Jfr Fredin 3.

## C.



1. Där gick en jung-fru åt gröna lun-den till att sö-ka sig en



trogen vän: »Ja varför går du så här al-le-na? Giv



mig ditt jär - - ta, som jag be-gär!»

2. »På din begäran kan jag ej svara,  
ty jag är fattig ock av ringa stånd.  
Din tjänarinna det vill jag vara,  
men allra kärestan kan jag ej bli.
3. Jag har en vän, ja om han lever,  
som för sju år sen rest bort från mej.  
Ja lever han, så har han mitt jërta,  
ock är han död, så har Gud hans själ.» —
4. »Har du en vän, ja som du säger,  
som för sju år sen rest bort från däj,  
så torde hända, jag är densamme,  
densamme vännen, som rest bort från däj.» —
5. »Är du densamme, ja som du säger,  
så vis mig ringen, som du fick av mig.» —  
»Se här är handen, se här är fingern.»  
Så tog han ringen utav sitt finger:  
»Se här är ringen, som jag fick av dig.»
6. Jungfrun skådar, ja skådar ringen,  
till dess hon dånades till jorden ned.  
Så tog han henne i sina armar  
ock klappar henne så jærtelig.  
∴: Så tog han henne i sina armar ∴:  
ock kysser henne en gång eller tre.

## [Den giftassjuka Härrgårds-Anna.]

1. »Ljyvt är att gifta sig ock tänka på  
ock rysligt ledsamt att ensam gå,  
men allra mäst, som kan för sig skicka,  
att gå ock gråna som en gammal flicka.  
Jag, som i ungdomen var så rar  
ock var så omtyckt av varje kar,  
ock nu bli utan, det är en ynka  
ock få på näsan en rynka.
2. Jag var omtyckt av varje soldat ock varje gesäll,  
som jag hade vatt en rik mamsell,  
ock jag var bara en fattig piga,  
ock sådan bör ju helt ödmjukt niga  
med ett förbindelse svara ja,  
när någon gosse vill hänne ha.  
Men jag var dum liksom många andra,  
ock nu får till straff helt ensam vandra
3. på livsen[s] törniga, branta stig,  
det blir helt ödeligt, Gud trösta mig!  
Men om någon såge till min smärta  
ock ville skänka mig hand ock jätta!  
Att varje (vara?) flicka väl för sig går  
till tjugoåtta ock trätti år;  
men när det över trätti lider,  
då är det gruvligt, vad järtat svider.
4. Så resonerade härrgårds-Anna  
med vredens moln uppå skrynglig panna.  
Hon drev sitt rockjul i dubbel fart,  
hon ville gifta sig, ock det var snart,  
ty åren höllo ej någon måtta,  
de hade skridet till trättiåtta.
5. Tänk, om skomakaren där nere i byn,  
med breda näsan ock gula hyn,  
han som arbetar för bara maten,  
om han sloge säj på friarestaten!  
Jag tror, jag toge an, för nu minsan  
lär jag knappast få någon ann.
6. Visst är han ful, visst är han ruskit,  
oborstad, gammal, halt ock sluskit,  
ock super litet. Men det får gå,  
jag finge heta madam ändå.»
7. När byskomakaren det veta fick,  
att Anna skänkte en nådig blick

åt varje karl, om också ringa,  
 så beslöt han att hanne bringa  
 sitt järtas hyllning på friarevis,  
 ock innan kort vann han segrens pris.

8. Ja svarade Anna, neg för finligt,  
 ty rask var fästemon, men icke skön.  
 Hon hade sparat ihop sju års lön.  
 De hade bröllop med fröjd ock gamman,  
 uti en stuga de bo tillsamman  
 som turturduvor i lummig skog.  
 Hon var så flitig, till huset drog;  
 skomakarn var så snygg ock sedig,  
 beständigt hemma, beständigt redig.  
 Till krogen gick han ej nånsin mer,  
 men kunde[r] komma allt fler ock fler.
9. När en månads tid hade jämt förflutet  
 ock mäster Sylberg helt stilla sutet,  
 då kom en vän från väster torn,  
 som nu då rådde att ta motion:  
 »Du blir ju sjuker, om så du sitter,  
 ock bröst ock ögon förstör du ju.  
 Upp, rör på dig, min kära du!»
10. Därefter bar det av åt krogen,  
 skomakarn var icke längre trogen  
 hans föresats att ordentlig bli;  
 då var det slut med allt harmoni.  
 Träter blev det ock elak levnad,  
 när Anna sade: »Bli hemma, far!  
 I vrån ligger ett stövlapar,  
 de skulle lappas ock nätt halvsulas,  
 de ha väl leggat här sen i julas.»  
 Ej något svar stackars Anna fick,  
 men hannes gubbe till krogen gick.
11. I rusigt tillstånd en vacker dag  
 kommer gubben hem ock fick genast tag  
 uti en kvastkäpp, gick fram till Anna,  
 ock genast måste med rocken stanna,  
 ock röt åt hanne, att hon skulle gå  
 på dörren ut, ty »stryk skall du eljest få.»
12. Från stolen reste sig hastigt Anna  
 med vredens moln uppå skrynklig panna,  
 snabbt som pilen i stormig vind  
 en örfil brann uppå gubbens kind.  
 Men nu det gäller att flykten taga:

»Jag må mig ej där på tiden draga.»  
Ock Anna gjorde sig ett försök,  
då sprang hon ut i sitt lilla kök.

13. För köksdörn ett skåp hon skjuter,  
men gubben rasar ock svärj ock tjuter  
ock »Ivi da vare en ryssens för.»<sup>1</sup>  
Hans svärj ock larmar på denna dörr,  
men hur han bryter ock hur han bänder,  
så ge de vika för gubbens händer.  
Skåpet sviktar, postelin ock glas  
ligger på golvet i tusen kras.
14. Men nu det uppträdet voro många,  
ock Annas dagar de blevo långa.  
Hon grät ock nicka ock ville då  
till jungfruståndet tillbaka gå.  
Men dessa dagar ej återvända,  
ty giftas stod där med sitt elände,  
ock ofta gav hon den tanken rum:  
»Ack vad jag var giftsjuk, vad jag var dum!»

Eke-Nils.

Skill. Jönköp. 1846—48, 50, 52—54, 56, Kristinehamn 1852<sup>9</sup>  
Örebro 1854, Falun 1855, Luleå 1858. Visan kallas i skill.-tryck  
»Den giftassjuka Herrgårds-Anna». Även i trycken äro stroferna oregel-  
bundna, vilket nog tyder på att visan ej blivit sjungen, utan deklamerad.

### Strasburgervisan.

1. I staden Stralsburg bodde en adelsman se rik,  
för uppo gull ock pänningar fans ingen honom lik. 1524  
Han ägde blött en dotter se dägeli ock skön,  
hon älskade av alla en sjöman tell sin död.
2. En sjöman har hon älskat, en sjöman vell hon ha,  
en sjöman vell hon älska intell sin sista dag.  
Se litet sem hon ot ock se litet sem hon drack,  
hännes jarta var jupt sorat, för mat hon äj har smak.
3. En resa tell Ostindien dän sjöman skulle go,  
ock för dän unga fleckan stor sorg nu bliva mo.  
Hon önskade honom löcka ock monget ömt farväl,  
män likväl vilar smartan se tungt po hennes själ.

<sup>1</sup>) eller: en rys en hör?

4. När sjömannen har hunnet tell sin bestämda ort, tell kärestan han skriver ett brev, som sändes fort. Po varje rad han tröstar ock beder ömt sin vän att honom icke sörja, han kommer snart igän.
5. Maria hon feck brevet em morgonen tell sig in, ock gubben, som dat framförde, aj öbelönad geck, han utav skön Maria tre speciedaler feck.<sup>1</sup>
6. Maria läste brevet mäd glädje o mäd tröst, ock dat var möcket fröjdefullt för hannes unga bröst. Hon velle gömma brevet se väl som all däss ord, män fadren kum ock tog dat mäd völd fron hannes bord.
7. »O käre du min fader, lot mig dän sjöman fo, du aj nen störrer gova din detter giva mo. Om jag aj honom äger, em jag aj honom for, se gör dat mig dät samma, vart jag i värden gor.» —
8. »Om han ock än dän ende sjöman vure här, tro allri, att du honom tell din äkta make tar. Först vell jag honom dräpa o sen dig skänka bort, en annan har förfrogat ock har mett ja nu fott.»
9. En liten tid däräfter kum där ett skepp tell lann, dän rysansvärde fadren strax ilar ned tell strann. Han bjuder so dän sjöman i ett ensamt rum mäd sig, han följde, män aj tänkte, han mesta skall sett liv.
10. »Hör du, min unge sjöman, em icke du är dän, som har förfört min detter ock spelar hannes vän? Jag vell po dig aj hämnas, tro mig, jag säger sant, se vida du mig levar att römna ur vort lann.» —
11. »Nög är ja väl dän sjöman, er detter älskat ömt, män hanne att förföra dat har jag ens aj drömt. Vad vi tellsammans talat, bör icke ses mäd hon, hon är i mina tankar ock gor aj därifron.»
12. Dän rysansvärde fadren nu tänderna hopskar ock tager fram dän kniven, han inem rocken bar. Dän sänker han i bröstet<sup>2</sup> uppo dän sjöman god, geck ut ock stängde dörren, lät an semma i sett blod.

<sup>1</sup>) Eke-Nils menade, att visan i denna sin form var »lite brutens», ock ville hava denna värs sålunda:

Maria hon feck brevet em morgonen tell sig in,  
 vesst var dat litet glädjefullt för hannes unga liv.  
 Dän lelle gut, som bragte, aj öbelönad geck,  
 han utav skön Maria tre speciedaler feck.

<sup>2</sup>) Hskr. har bröststen.

13. Sen gongar han direkto tell kära dottren sin:  
»Köm, älskade min detter, for du si vännen din!  
Nu for du holla bröllep määd kärasten se fin,  
ock blod for du i bägaren i stället för sött vin.»
14. När dottren sog, att fadren var nederstänkt määd blod,  
do bleknade hon hastit, män fattar ändock möd.  
Hon ser sin älskling fallen, ser blodet spruta varmt,  
tar kniven oförfärad ock gömmer vid sin barm:
15. »O stränge du, min fader, nu sista bön fron mig:  
lägg mig i sjömans kista, lägg mig i (vid?) sjömans lik!  
Nu sörjer jag äj mera för vännen min se öm  
ock slutar mina dagar se ljuvt søm i en dröm.»
16. När søm dän unga fleckan de orden hade sagt,  
se tar hon fram dän kniven, hon uti barmen lagt.  
Dän sänker hon i bröstet, sjönk ner vid sjömans lik,  
äj fadren dät kan hindra, hur fört han hastar dit.
17. Till Stralsborgs sköna körka di döda fördes hän,  
log klädda uti selke, søm kongen skänkte däm.  
Po deras armar syntes dät skära selket rött,  
att ingen kunde säga, varav de hade dött.
18. Bak kistan syntes fadren määd kniven i sin hann,  
att skämmas ock bli straffad määd galerslavens bann.  
Mo händelsen bli varning för varje jartlös far,  
att neka sina dötrrar att fo, dän di vell ha.

Amanda Tranman.

Skill. Kalmar 1859, 60, 64 (22 str.); CGyll. 23, NAs Låt.  
Närke 240; Nyl. 171. Jfr nr 1519.

[Lagermans visa.] A.

1. »Hör du, flicka lilla, vill du gifta dig i år?» —  
»Så sant som jag vill gifta mig, men aldrig med dig!  
Under tiden.
2. Jag har en vän på böljan blå, som väntar uppå mig.  
Men kommer han tillbaka, då blir du narrader.» —
3. »Har du en vän på böljan blå, lita aldrig uppå den,  
för han kan vara falsker emot sin lilla vän.»
4. Ja bröllopsdagar höllo de i dagarne två,  
men inte ville bruden till brudgummen gå.

1525

5. Ock bröllopsdagar höllo de uti dagarne tre,  
ock inte ville bruden på brudegummen si.
6. Ock bröllopsdagar höllo de i dagarne fäm,  
ock inte ville bruden gå med brudgummen i säng.
7. »Om jag hade mig en full-trogen vän,  
som ginge ned till sjöstrand ock komme snart igän!»
8. Ock brudens yngste broder var en fulltrogen vän,  
han gingo ned till sjöstrand, kom intet igän.
9. Ock bruden hon klättrar sig på höga gavlar upp,  
där fick hon se ett skepp, som kom vacklandes ock gick.
10. Där fick hon se de flaggor både gula ock blå,  
som hon själv hade virkat med sina fingrar små.
11. Där fick hon se de flaggor både gula ock vit:  
»Jag tror, att det är Rosengren, som ärnar sig hit.»
12. Bruden hon gångar sig till sjöstranden ned,  
där fick hon se sin broder ock sin fästman talas vid:
13. »Ock hälsa nu hem till de förra brudemän,  
bed dem att taga sig ett glas ock resa hem igän.
14. Ock hälsa nu hem till min förra fästeman,  
bed honom hålla bröllop ock ta bruden var han kan.
15. Ock hälsa nu hem till min ömma far ock mor,  
bed dem ej vara ledsna, för nu går jag ombord.»
16. När de hade seglat några tusen mila sjö,  
då bejönte han förnimma sig en annan fästemö.
17. »Har du nu förnummet dig en annan fästemö,  
så låt mig få bliva din trogna tjänare.» —
18. »Nej aldrig skall du bliva min trogna tjänare,  
för fröknar ock mamseller skola passa uppå dig.
19. Ock fröknar ock mamseller ska dra av dig dina skor,  
ock fröknar ock mamseller ska passa dig vid bord.
20. Ock fröknar ock mamseller ska bädda upp din säng,  
ock du ock jag allena ska sova uti den.»

Under tiden.



## Lagermans-visan. B.



1526

1. La-ger-man ock jung - frun de gingo på en bro, de



lo-va - de var - anra bå-de ä - - ra ock tro, män vi



ro-ger oss en stund.

2. Det lagades till bröllop i fullan badägg,  
ock piger ock mamseller de bädda brudesäng.
3. Bröllopet stodo uti dagarne två,  
de fingo inte bruden uti brudesängen gå.
4. Ock bröllopet stode uti dagarne tre,  
ock inte ville bruden på brudegummen se.
5. Ock brölloppet stode uti dagarne fäm,  
de fingo inte bruden uti brudesängen än.
6. Så fick hon se flaggor både gula ock blå,  
dem hon själv hade virkat med sina fingrar små.
7. Så fick hon se flaggor både gula ock vit:  
»Jag tror, att han är precis Lagerman lik.
8. Ack om jag hade mig en fulltrogen vän,  
som kunde gå till sjödestrand ock komma snart igän!»
9. Ock hannes yngste broder han var hänne huld  
han gingo till sjödestrand ock kom igän på stund,  
män vi roger oss en stund.

- 1527 1. Den unga Hedvig skön en aftonstund spatsera  
allt åt en lund så grön att sig därmed förlusta,  
att höra fogelsång, att binda kransar små,  
om Ludvigs sköna arm hon sen dem binda må.
2. Hon böjde handen ned en blomma att avbryta,  
som sina blader bar ock ljuvligt månne lukta,  
men ack det ynkligt var, hon dignar ner ock dör.
3. En giftig huggorm sig, odrägligt stor, upphävde,  
som med sin falska list sig under blomman dolde  
att stinga Hedvigs hand ock göra våndan svår.  
Hon då sitt unga liv för blomman mista får.
4. Han går i kammaren på golvet ock spatserar,  
han vrider händerna ock tänker med stor kvida:  
»Ack, Hedvig, Hedvig du, jag aldrig aldrig dig  
nu mera skåda får ock vila i din famn.»

Eke-Nils.

Skill. Karlskrona 1842, 51, Kalmar 1863 (10 str.). Jfr Bond. 216.

## [Gångarpilten.]

- 1528 1. ∴: Båtsmannen han kom ridandes åt långgatan fram, ∴:  
där fick han se en jungfru, som uti dansen sprang,<sup>1</sup>  
å hi sjung hopp fallerallalaj, sjung hopp fallerallalaj,  
som uti dansen sprang.
2. »Ja har du lust att spela gulltärning med mig? —  
»Ja vist vill jag spela gulltärning med dig,  
men jag har inte röda gull att våga emot dig,  
å hi sjung hopp o. s. v.  
att våga emot dig.
3. ∴: Vågar du din tröja ock dina vantar grå, ∴:  
då vågar jag min mödom, dän du allri kan få,»  
dän du allri kan få.
4. ∴: Första gulltärningen, som över bordet rann, ∴:  
då sköna jungfrun tappade, ock lille båtsman vann,  
ock lille båtsman vann.

<sup>1</sup>) Föreläsaren frågade, om detta ord kunde skrivas *spray* ock inte *spray*.

5. »Tre skepp uti flottan det vill jag giva dig.» —  
 »Tre skepp uti flottan det får jag, när jag kan,  
 men jag skall ha den jungfrun, som jag på tärning vann,  
 som jag på tärning vann.»
6. :: Ock andra gulltärningen, som över bordet rann, ::  
 ock sköna jungfrun tappade, ock lille båtsmann vann,  
 ock lille båtsman vann.
7. »Tre skattefria hemman det vill jag giva dig.» —  
 »Tre skattefria hemman det får jag, när jag kan,  
 men jag skall ha den jungfru, som jag på tärning vann,  
 som jag på tärning vann.»
8. :: Ock tredje gulltärningen, som över bordet rann, ::  
 ock lille båtsman tappade, ock sköna jungfrun vann,  
 ock sköna jungfrun vann.
9. :: Ock men fjärde gulltärningen, som över bordet rann, ::  
 ock sköna jungfrun tappade, ock lille båtsmann vann  
 ock lille båtsman vann.
10. :: »Ock hästen ock gullsadeln den vill jag giva dig.» :: —  
 »Ock hästen ock gullsadeln den får jag, när jag kan,  
 men jag skall ha den jungfrun, som jag uppå tärning vann,  
 som jag uppå tärning vann.»
11. :: Ja jungfrun går på golvet, hon kammar ut sitt hår. ::  
 »Gud nåde mig, min jungfru, för giftermål jag får,  
 för giftermål jag får!»
12. :: Ock båtsman går på golvet, han skyldrar med sitt  
 svärd: ::  
 »Ock du får likere giftermål, än du är nonsin värd,  
 än du är nonsin värd.
13. :: Jag är väl ingen båtsman, fast jungfrun tycker så, ::  
 jag är en liten kungason, som ifrån England går,  
 som ifrån England går.» —
14. »Är du en liten kungason, som ifrån England går,  
 då skall du få min mödom, skönt om jag ägde två,  
 å hi sjung hopp fallerallaläj, sjung hopp fallerallaläj  
 skönt om jag ägde två.»

Denna visan har Eke-Nils hört sjungas av en  
 liten pojke på Kultorp för 36 år sen.

Jfr GAfz. o. Arw. II 103 Gångarpilten; Wiede 18, 19, 57, 111,  
 209, Landtn. s. 59; Nyl. 15. Se S. Ek, »Visan om Gångarpilten» i  
 Nord. folkminnen tillägn. v. Sydow 1928.

Såve 190

## [Vedergällningen.]

- 1529 1. »Om alla bärg ock dalar de voro utav guld  
ock allt vatten vore vänt uti vin,  
alltsammans ville jag våga för dig, min lilla vän,  
om du vore allra kärestan min.» —
2. »Efter du har en sådan begäran till mig  
ock en begäran så stor,  
så gå hem till min fader, hem på min faders gård  
ock uträtta dina ärenden för den!» —
3. »Ja hemma hos din fader dä var jag i går,  
ock han svarade mig alldeles nej.  
Kan inte sköna jungfrun taga rådet av sig själv,  
till att följa kring landet med mäj?» —
4. »Jo visst kan väl jag taga råd utav mig själv,  
till att följa omkring landet med däj;  
men när som vi kommer utåt främmande land,  
då kanhända att du sviker mäj.» —
5. »Men frälsaren han var ingen svikfuller man,  
när han uppå korset hang,  
ock mycket mindre sviker jag dig, min lilla vän,  
ty jag räcker dig båd jërta ock hand.»
6. Sen reste de sig sju hundra mil,  
innan de någon vila kunde få,  
ock när som de då den vilan fick,  
då de till sängen gick.
7. Jungfrun hon repade lövet av en lind,  
ock hon bäddade upp under den,  
sen la de sig att vila den korta sommarnatt,  
till dess solen hon sken uppå dem.
8. Jungfrun hon satte sig upp i sin säng,  
hon kammade upp sitt hår:  
»Gud nåde mig, min arma flicka, för sån sängkamrat jag  
har haft<sup>1</sup>  
ock för snövita kinder jag får!»

Eke-Nils.

<sup>1</sup> »När raderna är så där långa, så får en rappla på litet fortare,  
för att melodien skall gå ut», säger Eke-Nils.

9. Ock riddaren klappar sköna jungfrun på kind,  
 så att blodet det stank däromkring:  
 »Du skulle icke trott någon ungskarl så lätt,  
 förr än du hade provat hans sinn.»
10. Ja jungfrun hon bad en bön till sin gud,  
 hon bad, att hannes bön skulle bli hörd.  
 Hon bad, att den riddaren skulle komma på hannes faders  
 gård  
 ock vara både halter ock blind.  
 .: Hon bad, att den riddaren skulle komma hem på  
 hannes faders gård .: .:  
 ock bedja henne själver om bröd.
11. När sju år voro gångna förbi,  
 då slog jungfruns önskan in,  
 då kom det en riddare på hannes faders gård,  
 han var både halter ock blind.
12. »Stigen upp, stigen upp, mina två söner små,  
 ock given eder fader litet bröd!  
 Jag mins väl den dagen så grant som i går,  
 då du led varken hunger eller nöd.
13. Stigen upp, stigen upp, mina två söner små,  
 ock given eder fader ett glas vin!  
 Jag mins väl den dagen så väl som i går,  
 då du var allra kärasten min.
14. Stigen upp, stigen upp, mina två söner små,  
 ock giver eder fader ett glas vatt!  
 Jag mins väl den dagen så grant som i går,  
 då du narra mig åt främmande land.»
15. Aldrig kan bäcken vara så smal,  
 att det ej rinner vatten där fram;  
 ock aldrig kan blodet vara så tunt,  
 att det ej är tjockare än vand.

Sista versen hör till enligt mammas påstående, men Nils visste ej av den. Denna visan har Eke-Nils hört en knalle sjunga för 40 år sedan.

Jfr GAfz. / Vedergällningen ock Arw. II 124 B; Wiede 31, 163, Öberg 17, Bond. 240, Landtm. s. 59; Nyl. 24.

## [Skräddaredrängen som drunknade.]

- 1530 1. I Östra församling i januari månad  
där var det en skräddare, som drunknade i sjön.  
I sjön där blev han liggande under kalla isen,  
ock där vilar han i en sömn, som var söt.
2. Det var en torsdagsmorgon, ja då han var så glader,  
han gångar sig neder åt den djupaste sjön.  
För det var så roligt, ock allt honom glädes (gläder?),  
det, vull för han gick mot sin blekaste död.
3. Han geck åt aspestranden, han band på sina skrisko,  
han tänkte till att åka fort ock för dem komma hem,  
men han blev så olöckelig, han föll uti en rening,  
som han för sina ögon slätt intet kunde se.
4. Han låg på den sjöbotten, han såg de stjärnor blänka,  
han tänkte på sin far ock mor, som döda var för sig:  
»Se här har jag min vanka, ja, ja min vila,  
här vilar en min vän ock en syster för mig.»
5. Han grät, ock han bad, han räckte kalla handen,  
men ingen kunde hjälpa'n, för alla sovo sött.  
»För här uti värden har jag ingen hulder  
mer än tvänne systrar, en bror ock så en vän.»
6. Nu slutar jag min visa, jag orkar icke sjunga,  
rösten är stelnad, ock bröstet det gro.  
Men Härren i himmelen han hjälper oss alla,  
han hjälper oss alla, som uppå jorden bor.

Eke-Nils.

Fredin 33.



1. Den sjut-ton-de sep-tem-ber, när skuggan sy-nes lång, allt



sö-der ut-om sta-den, där sol-ens ne-der-gång, allt



sö-der ut-om sta-den vid sol-ens ne-der-gång,